

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 In quos sit vindicta exercenda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

taliter digni sunt morte aeterna quantum ad futura retributionem, quae est secundum ueritatem diuini iudicii: sed poena praesentis uitae sunt magis medicinalis: & ideo illis solis poena mortis infligitur, quae in grauem perniciem aliorum cedunt.

AD TERTIUM dicendum, quod quando simul cum culpa innotescit & poena uel mortis, uel quaeque alia, quam homo horret, ex hoc ipso uoluntas eius a peccando abstrahitur: quia plus terret poena, quam allicitat exemplum culpa.

ARTICVLVS IIII.

Utrum uindicta sit exercenda in eos, qui inuoluntarie peccauerunt.

AD QUARTUM sic proceditur. Videtur, quod uindicta sit exercenda in eos, qui inuoluntarie peccauerunt. Voluntas enim unius non confertur uoluntati alterius, sed unus punitur pro alio, secundum illud Exo. 20. Ego sum Deus zelotes, uisus iniquitatem patrum in filios in tertia, & quartam generationem. Unde pro peccato Cham, Chanaan filius eius maledictus est, ut habetur Genes. 9. Giezi etiam peccante, lepra transmittitur ad posteros, ut habetur 4. Reg. 5. Sanguis etiam Christi poena reddit obnoxios successores Iudeorum, qui dixerunt Matth. 27. Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Legitur etiam quod pro peccato Achan, populus Israel traditus est in manus hostium, ut habetur Iosue 7. & pro peccato filiorum Heli, idem populus corruit in conspectu Philistinorum, ut habetur 1. Reg. 4. ergo aliquis inuoluntarius est puniendus.

¶ 2. Praet. Illud solum est uoluntarium, quod est in potestate hominis; sed quandoque poena infertur pro eo, quod non est in eius potestate, sicut propter uisum lepra aliquis remouetur ab administratione Ecclesiae, & propter prauitatem, aut malitiam ciuium, Ecclesia perdit cathedram episcopalem: ergo non solum pro peccato uoluntario uindicta infertur.

¶ 3. Praet. Ignorantia causat inuoluntarium: sed uindicta quandoque exercet in aliquos ignorantes. Paruuli enim Sodomitarum licet haberent ignorantiam inuincibilem, cum parentibus tamen perierunt, ut legitur Genes. 19. Similiter etiam paruuli pro peccato Datan, & Abiron pariter cum eis absorpti sunt, ut habetur Num. 16. Bruta etiam animalia, quae carent ratione, iussa sunt interfici pro peccato Amalecitarum, ut habetur 1. Reg. 15. ergo uindicta quandoque exercetur in inuoluntarios.

¶ 4. Praet. Coactio maxime repugnat uoluntario: sed aliquis, qui timore coactus aliquod peccatum committit, non propter hoc reatum poenae euadit. ergo uindicta exercetur etiam in inuoluntarios.

¶ 5. Praet. Ambr. dicit super Lucam, quod nauicula, in qua erat Iudas, turbabatur. Unde & Petrus qui erat firmus meritis suis, turbabatur alienis: sed Petrus non uolebat peccatum Iudae, ergo quandoque inuoluntarius punitur.

SED CONTRA est, quod poena debetur peccato: sed omne peccatum est uoluntarium, ut dicit Augustinus. ergo in solos uoluntarios exercenda est uindicta.

RESPON. Dicendum, quod poena dupliciter potest considerari. Vno modo, secundum rationem poenae, & secundum hoc poena non debetur, nisi peccato, quia per poenam reparatur aequalitas iustitiae, in quantum ille, qui peccando nimis secutus est suam uoluntatem, aliquid contra suam uoluntatem pati-

Fur. Unde cum a omne peccatum etiam originale, ut supra habetur, est, quod nullus punitur hoc modo uoluntarie factum est. Alio modo rari poena, in quantum est in natura peccati praeteriti, sed etiam uoluntarie factum, ut etiam promouendo futuro, uel etiam in reatu, & secundum hoc aliquis in reatu, non tamen sine causa. Sciendum quod medicina subtrahit malum, ut ucat minus bonum: sicut medicina caecat oculum, ut sanet calcaneum.

¶ 2. Praet. Infer nocumentum in minoribus xiliu praestet. Et quia bona spiritus bona, bona autem temporalia sunt, quandoque punitur aliquis in reatu, absque culpa, cuiusmodi sunt poenae uita diuinitus infligit ad humanitatem. Non autem punitur aliquis in reatu, nisi in reatu, quia in reatu, quae in futuro: quia ibi poena non in reatu, sed in reatu.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod poena spirituali nunquam punitur alterius: quia poena spiritualis poenae secundum quam quilibet est liber a peccato, quod non est in reatu, sed in reatu, quod non est in reatu, sed in reatu.

¶ 3. Praet. Ignorantia causat inuoluntarium: sed uindicta quandoque exercet in aliquos ignorantes. Paruuli enim Sodomitarum licet haberent ignorantiam inuincibilem, cum parentibus tamen perierunt, ut legitur Genes. 19. Similiter etiam paruuli pro peccato Datan, & Abiron pariter cum eis absorpti sunt, ut habetur Num. 16. Bruta etiam animalia, quae carent ratione, iussa sunt interfici pro peccato Amalecitarum, ut habetur 1. Reg. 15. ergo uindicta quandoque exercetur in inuoluntarios.

¶ 4. Praet. Coactio maxime repugnat uoluntario: sed aliquis, qui timore coactus aliquod peccatum committit, non propter hoc reatum poenae euadit. ergo uindicta exercetur etiam in inuoluntarios.

¶ 5. Praet. Ambr. dicit super Lucam, quod nauicula, in qua erat Iudas, turbabatur. Unde & Petrus qui erat firmus meritis suis, turbabatur alienis: sed Petrus non uolebat peccatum Iudae, ergo quandoque inuoluntarius punitur.

SED CONTRA est, quod poena debetur peccato: sed omne peccatum est uoluntarium, ut dicit Augustinus. ergo in solos uoluntarios exercenda est uindicta.

RESPON. Dicendum, quod poena dupliciter potest considerari. Vno modo, secundum rationem poenae, & secundum hoc poena non debetur, nisi peccato, quia per poenam reparatur aequalitas iustitiae, in quantum ille, qui peccando nimis secutus est suam uoluntatem, aliquid contra suam uoluntatem pati-

In e. 3. In titulo de peccatis Iesu ad sauem Simonis. 24. q. 1. cap. non turbatur. * Li. 3. de li. arb. ca. 17. & li. 1. retrahit. 9. 9. com. 1.

quodam lepra: aliquis remouetur ab administratione ecclesie: & propter bigamiam, uel iudicium sanguinis aliquis impeditur a sacris ordinibus. Secundò, quia bonum, in quo damnificatur, non est proprium bonum, sed commune: sicut quòd aliqua ecclesia habeat episcopatum pertinet ad bonum totius ciuitatis, non autem ad bonum clericorum tantum. Tertio, quia bonum unius dependet ex bono alterius: sicut in crimine lese maiestatis, filius amittit hereditatem pro peccato parentis.

AD TERTIVM dicendum, quòd paruuli diuino iudicio simul puniuntur temporaliter cum parentibus, tum quia sunt res parètum, & in eis etiam parentes puniuntur: tum etiam quia hoc in eorum bonum cedit, ne si reseruentur, essent imitatores patris malitiæ, & sic grauiores poenas mererentur. In bruta uero animalia, & quascunque alias irracionales creaturas. uindicta exercetur: quia per hoc puniuntur illi, quorum sunt, & iterum propter detractionem peccati.

AD QUARTVM dicendum, quòd coactio timoris non facit simpliciter inuoluntarium, sed habet uoluntarium mistum, ut supra habitum est.*

AD QVINTVM dicendum, quòd hoc modo pro peccato iudæ: cateri Apostoli turbabantur, sicut pro peccato unius punitur multitudo ad unitatem commendandam, ut dictum est.†

Super Questionis cum responsione Art. 1.

Nat. 14. 109 in responsione ad articulum 1.

De ueritate, & ueritate, in quatuor articulos diuisa.

Deinde considerandum est, de ueritate, & ueritate oppositis.

Circa ueritatem autem quaruntur quatuor.

Primo, Vtrum ueritas sit uirtus.

Secundo, Vtrum sit ipsa uirtus.

Tertio, Vtrum sit pars iustitiæ.

Quarto, Vtrum magis declinet in minus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ueritas sit uirtus.

AD PRIMVM sic procedit. Videt, quòd ueritas non sit uirtus. Prima. uirtutum est fides, cuius obiectum est ueritas. Cum ergo obiectum sit prius habitu, & actu, uidetur, quòd ueritas non sit uirtus, sed aliquid prius uirtute.

¶ 2. Prat. Sicut Philosophus dicit in 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 3. Prat. Ois uirtus aut est theologica, aut intellectualis, aut moralis: sed ueritas non est uirtus theologica, quia non habet Deum pro obiecto, sed res temporales. dicit enim Tullius,* quòd ueritas est, per quam immutata ea quæ sunt, aut fuerit, aut futura sunt, dicuntur. Similiter etiam non est uirtus intellectualis, sed finis earum: neque etiam est uirtus moralis, quia non consistit in medio inter superfluum, & diminutum. Quanto. n. aliquis plus dicit uerum, tanto melius est; ergo ueritas non est uirtus.

¶ 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

A ¶ 3. Prat. Ois uirtus aut est theologica, aut intellectualis, aut moralis: sed ueritas non est uirtus theologica, quia non habet Deum pro obiecto, sed res temporales. dicit enim Tullius,* quòd ueritas est, per quam immutata ea quæ sunt, aut fuerit, aut futura sunt, dicuntur. Similiter etiam non est uirtus intellectualis, sed finis earum: neque etiam est uirtus moralis, quia non consistit in medio inter superfluum, & diminutum. Quanto. n. aliquis plus dicit uerum, tanto melius est; ergo ueritas non est uirtus.

B ¶ 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

C ¶ 5. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

RESPON. Dicendum, quòd ueritas dupliciter accipi potest. Vno modo, secundum quòd ueritate aliquid dicitur uerum: & sic ueritas non est uirtus, sed obiectum, uel finis uirtutis. Sic. n. accepta d ueritas non est habitus, qui est genus uirtutis, sed æqualitas quædam intellectus, uel signi ad rem intellectam, & signatam, uel etiam rei, ad suam regulam, ut in primo habitum est. Alio modo potest dici ueritas, qua aliquis uerum dicit, secundum quòd per eam aliquis dicitur uerax. Et talis ueritas, siue ueracitas, necesse est, quòd sit uirtus: quia hoc ipsum quòd est dicere uerum, est bonus actus. Virtus autem est, quæ bonum facit habentem, & opus eius bonum reddit.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd ratio illa procedit de ueritate primo modo dicta.

AD SECVNDVM dicendum, quòd consistit id quòd est circa se ipsum, in quantum est confessio ueri, est bonum ex genere: sed hoc non sufficit ad hoc quòd sit uirtutis actus, sed ad hoc requiritur, quòd ulterius debeat circumstantiis uestiatur, quæ si non obseruentur, erit actus uitiolus: & secundum hoc uitiolus est, quòd aliquis sine debita causa laudet se ipsum etiam de uero. Vitiolus est etiam, quòd aliquis peccatum suum publicet, quasi se de hoc laudando, uel qualitercunque inutiliter manifestando.

AD TERTIVM dicendum quòd ille qui dicit uerum, profert aliqua signa conformia rebus, scilicet uel uerba, uel aliqua facta exteriora, aut quascunque res exteriores. Circa huiusmodi autem res sunt solæ uirtutes morales, ad quas etiam pertinet usus exteriorum membrorum, secundum quòd fit per imperium uoluntatis: unde ueritas non est uirtus theologica, neque intellectualis, sed moralis. Est autem in medio inter superfluum, & diminutum dupliciter. Vno quidem modo, ex parte obiecti: alio modo, ex parte actus. Ex parte quidem obiecti, quia uerum secundum suam rationem importat quandam æqualitatem: æquale autem est mediū inter maius, & minus. Vnde ex hoc ipso, quòd aliquis dicit uerum de se ipso, medium tenet inter eum, qui maiora dicit de se ipso, & inter eum, qui minora. Ex parte autem actus medium tenet, in quantum uerum dicit quòd oportet, & secundum quòd oportet. Superfluum autem conuenit illi, qui importunè ea quæ sua sunt manifestat: defectus autem competit illi qui occultat, quando manifestare oportet.

E ¶ 2. Prat. Sicut Philosophus dicit in 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

AD PRIMVM sic procedit. Videt, quòd ueritas non sit uirtus. Prima. uirtutum est fides, cuius obiectum est ueritas. Cum ergo obiectum sit prius habitu, & actu, uidetur, quòd ueritas non sit uirtus, sed aliquid prius uirtute.

¶ 2. Prat. Sicut Philosophus dicit in 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 3. Prat. Ois uirtus aut est theologica, aut intellectualis, aut moralis: sed ueritas non est uirtus theologica, quia non habet Deum pro obiecto, sed res temporales. dicit enim Tullius,* quòd ueritas est, per quam immutata ea quæ sunt, aut fuerit, aut futura sunt, dicuntur. Similiter etiam non est uirtus intellectualis, sed finis earum: neque etiam est uirtus moralis, quia non consistit in medio inter superfluum, & diminutum. Quanto. n. aliquis plus dicit uerum, tanto melius est; ergo ueritas non est uirtus.

¶ 4. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 5. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 6. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 7. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

¶ 8. Eth.* ad ueritatem pertinet, quòd aliquis constiteat existètia circa se ipsum, & neq; maiora, neq; minora: sed hoc non semper est laudabile neq; in bonis, quia ut dicitur Prou. 27. Laudet te alienus, & non ostium: nec etiam in malis, quia contra quosdam dicitur I. sa. 3. Peccatum suum quasi Sodoma prædicauerunt, nec absconderunt. ergo ueritas non est uirtus.

bims. Signa autem quæ quis profert dicitur, sunt materia, circa quam ueritatur ueritas siue sint uerba dicitur loquimur, siue facta dicitur nutu, aut gestu aliquo exprimitur mente nostra, siue sint res extra, ut si i obfisione possit igne accenso significamus his, qui extra sunt, indigetia nostra, & hmoi. Quia uis. n. de rone horu absolute non fit aliquid, uñ potius moralis, q̄ alterius ordinis uirtuti subdant: de ratione tamen eoridem, quatenus signa eorū, quæ in nobis sunt, est materia moralis, qm̄ sunt signa uoluntaria. Et p̄pterea circa ipsa, ut sic, solæ uirtutes morales sunt, quamuis circa ipsa, secundum alias rones possint esse alie uirtutes. Formaliter ergo loquendo de istis, quatenus signa sunt eorū, quæ apud nos sunt, optime author dixit, & deduxit intentionem.

Lib. 2. de inuentione, in fol. 4. ante fi. lib.

Lib. 2. c. 7. t. 5

D. 1162.

q. 16. ar. 1. & q. 21. ar. 2.

